

Andrzej Szałowski

"Exodus : Religionsunterricht 2.
Schuljahr", Lehrerkommentar
erarbeitet von T. Eggers, G. Lange, G.
Miller, D. Wagner,
München-Düsseldorf 1978 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 49/4, 217-218

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

lach, którzy uczą nie tylko religii, ale także innych przedmiotów i niekoniecznie religię mają w centrum swoich zainteresowań, a więc dla pedagogów zajmujących się nauczaniem religii „ubocznie”. Dlatego przedstawione szkice są krótkie i przejrzyste w swej budowie. Przygotowanie lekcji z pomocą tych materiałów nie wymaga od wykwalifikowanego nauczyciela wielkiego wysiłku. Autorzy proponują dziesięć grup tematycznych, z których każda opracowana jest na sześć godzin lekcyjnych. W sumie więc nauczyciel religii znajduje w tej książce na 150 stronach 60 gotowych projektów lekcji. Każda grupa tematyczna poprzedzona jest krótkim (4—5 stron) wprowadzeniem teologiczno-dydaktycznym.

Aby proponowane lekcje mogły być interesujące, autorzy kładą nacisk na środki audiowizualne: filmy krótkometrażowe, diapozytywy, obrazy, opowiadania i pieśni. Ponieważ na terenie RFN znajduje się dobrze zorganizowana sieć diecezjalnych i państwowych wypożyczalni środków dydaktycznych (*AV-Medienzentrale*), jak również nauczyciel każdego fachu posiada do swej dyspozycji biblioteczkę, więc zdobycie proponowanych przez autorów środków audiowizualnych nie przedstawia specjalnego problemu.

Charakterystycznym jest dobór tematów. Autorzy zaczynają od pytania o miejsce człowieka w świecie stworzonym przez Boga. Natychmiast zwracają uwagę na istnienie chorych, kalek. W tym kontekście ukazują osobę Jezusa Chrystusa, pytają o sens uroczystości Bożego Narodzenia, wskazują na moc Paschy przetwarzającej człowieka. Następnie przechodzą do zagadnienia wspólnoty chrześcijańskiej z uwzględnieniem problemu podziału i ekumenizmu. Ostatnie grupy tematyczne powracają znów do problemu egzystencji ludzkiej jak śmierć, grzeszność człowieka, pokój w świecie.

Autorzy pragną przedstawić nauczycielom religii szkice lekcji, w których szczególne miejsce zajmuje uczeń ze swymi pytaniami, problemami czy żądaniami. Przy bliższej jednak analizie konkretnych jednostek lekcyjnych trudno dostrzec to zorientowanie na uczniów. Materiały zawarte w książce zorientowane są mocno na założony z góry temat, który ujęty jest zwykle wszechstronnie. Autorzy wysilają się również, by każdą godzinę lekcyjną urozmaicić, uczynić ją interesującą i wyzwolić aktywność uczniów. Często jednak można mieć wątpliwość, czy zadania, jakie uczniowie mają wykonać są na miarę uczniów klasy czwartej i czy one są celowe.

Dla polskiego katechety proponowana książka nie przedstawia większej wartości. Bez możliwości korzystania z konkretnych filmów, diapozytywów, obrazów czy pieśni, jednostki lekcyjne ujęte w książce są praktycznie nie do przeprowadzenia. Pozycja jest jednak interesująca dla wykładowców katechetyki jak również dla zespołów redagujących pomoce katechetyczne w naszym kraju.

ks. Andrzej Sptawski SJ, Warszawa-Monachium

Exodus. Religionsunterricht 2. Schuljahr. Lehrerkommentar erarbeitet von T. Eggers, G. Lange, G. Miller, D. Wagner, München-Düsseldorf 1978, Kösel-Verlag — Patmos Verlag, s. 344.

W ciągu ostatnich czterech lat Związek Katechetów Niemieckich (RFN) opublikował serię materiałów do nauki religii w szkole podstawowej (odpowiednik naszych klas I—IV). Zespół autorski związany ściśle z tym związkiem opracował nie tylko podręczniki dla dzieci i komentarze dla nauczyciela, ale również zeszyty dla uczniów z zadaniami do wykonania i zestawy pomocy audiowizualnych. Cała seria nosi wspólny tytuł *Exodus*. Jako ostatni tom serii ukazał się w roku 1978 komentarz dla nauczyciela na klasę drugą.

Ponieważ zarówno podręczniki dla dziecka, jak i pozostałe materiały odbiegają bardzo od tego, co większości adresatów znane jest jako „katechizm” czy „podręcznik” do nauki religii, autorzy w wprowadzeniu do komentarza dla nauczyciela przedstawiają obszernie swoją koncepcję.

Już sam tytuł *Exodus* może być zaskakujący. Został on wybrany przez autorów jako program dla całej serii. *Exodus* — wyjście — jest teologicznym motywem wiodącym w całej Biblii. Tak również najkrócej można określić drogę wiary każdego człowieka. Według autorów, biblijny motyw „wyjścia i wędrówki do nowego celu” określa też dobrze podstawową sytuację, w jakiej znajdują się dzieci.

Materiały do nauki religii *Exodus* są mocno zorientowane na sytuację uczniów. Aby nauczyciel i uczniowie mogli rozwinąć własną inicjatywę i aby lekcja religii była bardziej dostosowana do konkretnej sytuacji uczniów, autorzy zalecają traktować przedstawione materiały tylko jako propozycję czy też impuls. Lekcja religii jako cel ma nie tylko dostarczać informacje, ale również angażować dzieci uczuciowo. Autorzy pragną, by z pojęciem „religia i wiara” łączyła się u dzieci przyjemność, chęć stawiania pytań, myślenia, obserwowania i odkrywania. Czy autorom udało się te cele osiągnąć? Krytyczny czytelnik może ocenić sam. Najlepszą jednak odpowiedź da czas i konkretna praktyka szkolna.

Podręcznik dla dziecka na klasę II, jak również komentarz dla nauczyciela zawierają 24 tematy (nie jednostki lekcyjne). Niektóre z tych tematów mają pobudzić do refleksji nad podstawowymi czynnościami ludzkimi i prowadzić do doświadczeń religijnych (np. *To samo różnie widzimy; Uczymy się czytać obrazy; Mamy przymierza; Widzimy sercem*). Inne zajmują się problematyką ściśle religijną (np.: *Opowiadamy o Jezusie; Świętujemy Boże Narodzenie; Idziemy do kościoła*). Wreszcie trzecia grupa tematów ma za zadanie budzić doświadczenie wspólnoty (np.: *Razem współżyć; Szukać wyjścia; Być dla innych; Wspólnie rozstrzygać*).

W komentarzu dla nauczyciela każdy z 24 tematów jest opracowany w sześciu etapach czy częściach. Każdy temat rozpoczyna opis sytuacji i doświadczenia uczniów. W tej części nauczyciel otrzymuje informację, z czym ze strony uczniów musi się liczyć. Następny krok stanowią założenia teologiczne danego tematu. Trzeci polega na utworzeniu dydaktycznej struktury. Tu autorzy przedstawiają różne środki dydaktyczne zastosowane w temacie, ich funkcję i przyporządkowanie. Następnie autorzy próbują wyjaśnić cel danego tematu od strony pedagogiki religijnej. Przedostatni etap zbiera elementy, które katecheta może wykorzystać do lekcji. Tu znajdują się opowiadania, perykopy biblijne, szczegółowe wyjaśnienie i uzasadnienie poszczególnych elementów zawartych w podręczniku dla dziecka. Ostatnia część zawiera konkretne propozycje i impulsy do przeprowadzenia lekcji.

W materiałach serii *Exodus* uwzględniona jest sytuacja i środowisko dziecka w RFN. Poza tym dostosowane są one do klasy szkolnej. Oczywiście, odmienne jest położenie dziecka w naszym kraju i inaczej przebiega lekcja religii w sali parafialnej. Polskiemu katechecie może jednak seria *Exodus* dostarczyć wiele materiału do refleksji. Być może zawarte tu materiały pedagogiczno-psychologiczne pozwolą zrozumieć lepiej dziecko i jego problemy. Również bogaty zbiór środków dydaktycznych może stanowić „natchnienie” do przygotowania własnej katechezy, która będzie nie tylko interesująca i angażująca dzieci, ale pomoże pogłębić wiarę.

ks. Andrzej Spławski SJ, Warszawa-Monachium

Fritz OSER, *Kräfte-schulung. Mit Beiträgen aus der Praxis von K. Furrer, F. Giger, V. Merz-Widmer, Olten-Freiburg im Breisgau 1977, Walter-Verlag, s. 217.*

Instytut Katechetyczny w Luzernie (Szwajcaria) wydaje od szeregu lat ciekawą serię materiałów do nauki religii, tak zwane *Modelle*. Pedagog zajmujący się nauczaniem religii otrzymuje tu nie tylko konkretne wzory do przeprowadzenia lekcji, ale także bardziej teoretyczne opracowania poszczególnych